

meg: mindenkinek megvan a helye ebben a nem falrengető, de csupa finomság és ötlet előadásban, mindenkire jut a rivaldafényből, még a Lőrinchez hasonlóan néma szereplő Flipote (Tóth Anita) is jól felskiccelt karakter (úrnőjét például szemmel láthatóan rettegve utálja). Mindenki megkapja a figurája fővonalát, a jellemek cselekvéseit és mozgásait; az aztán már színészi *présence-on* múlik, hogy mennyire képesek kitölteni a körvonalakat, milyen egyénien tolmácsolják a kottát. Fekete Ernő például a hagyományos: lobbanékony, zsigerből gondolkodó Damist játssza, művésziileg érett személyisége még-is sajátjává teszi a figurát; Lázár Kati (Pernelle asszony) kis és pontosan körülírt szerepében sokat nem újíthat, mégis érdekessé és csupa életté teszi a vakbuzgó idős asszonyt azzal, hogy nem rutinszöveget (nagy-monológot) darál, hanem minden mozzanatot, dorgatóriumot, helyváltoztatást friss észleletről és reakcióból vezet le. A főiskolás Rezes Juditnak még nem volt ideje *présence*-ot szerezni, Zsámbéki mégis pontosan hozzászabta Mariane, a nyakigláb, suta, jó kis-lány szerepébe belegörccsölt bakfis alakját, akit a szemünk előtt tesz felnötté a szerelem. A közmondásosan fakó molière-i szerelmes-dár aktuális másik részével. Valérral (Dévai

Balázs) kevesebb szerencséje van az előadásnak; igaz, kevés is rá a színpadi idő, hogy a küllemében, alapesztusaiban jól eltalált figura jobban kikerekedjék. Máté Gáborra már többször utaltam; bámulatos, ahogy a maga blazírt értelmiségijeinek galériájához minden alkalommal egy eredeti portréval tud hozzájárulni. Fullajtár Andrea Dorine-ja is nagyjából az a cserfes szubrett, aki a XVII-XVIII. századi vígjáték- és víg-opera-irodalomból szokott elének pördülni; ezúttal azonban a színésznő játékában több az árnyalat, mint az erő és az egyéniség. Orgonnak Lukáts Andor a maga színészi egyénisége neurotikus, frusztrált, viktimológiai színeit adja kölcsön, míg Básti Juli Elmirájában ott kísért színészi figurájának sokszor látott spród kedvetlensége; nagyon nincs meglepődve sem házasságával, sem helyzetével, és a csábítási játékot kegyosztó fölénnyel élvező Elmirákkal szemben ő gusztustalan kényszerként éli meg a Tartuffe-fel való nagyjelenetét.

A végére maradt Rába Roland, akit igazgatója s rendezője nagyvonalúan dobott meg a címszereppel, s neki is, mint a többieknek, kiosztotta a nyerő kártyákat. Egészséges, az élet örömeit habzsolva élvező, minden gazsára éatlástalanul képes fiatallembert ielenít

meg, aki voltaképpen minden jelenetében meggyőző; én mégis hiányolok játékából valamilyen formátumot, nagyvonalúságot, intellektuális fölényt (hiszen Tartuffe agyafúrt cselét egyáltalán nem degradálja, hogy a kiszámíthatatlan, szeszélyes hatalom történetesen ellene dönt; valószínűleg csak a kelleténél feltűnőbb priusza miatt ejtik, máskülönben sokkal használhatóbb káder lenne, mint Orgon).

A legvégén a yuppie Rendőr hadnagy vele is lekezel; részéről nincs harag. Lehet, hogy egyszer még elveszik az imposztort a süllyesztőből?

SZÁNTÓ JUDIT

Molière: Tartuffe (Katona József Színház)
Fordította: Vas István. Díszlet: Bagossy Levente m. v. Jelmez: Földi Andrea m. v. Zene: Sárosi László. Dramaturg: Fodor Géza, Ungár Juli. Rendező: Zsámbéki Gábor
Szereplők: Lázár Kati m. v., Básti Juli, Lukáts Andor, Fekete Ernő, Rezes Judit f. h., Dévai Balázs, Máté Gábor, Rába Roland, Fullajtár Andrea, Varga Zoltán, Rajkai Zoltán. Tóth Anita. Takáts Péter.

BÉKÉS PÁL: TÉVÉ-JÁTÉK-

KILINCS NINCS

A tévéjáték nagy múltú műfaj, mely jószerevével kihalt a magyar televíziózásból. A *Tévéjáték*- pedig kétrészes színdarab Békés Páltól, akinek szintén nyoma veszett a tévék környekén. Zeitstücköt írt Békés; jelen-játékok, napjaink aktualitásához kötődő művecskét. Olyat, amelyet egy hét alatt elfelejt a kritikus, egy hónap alatt a többi néző, egy év után nem emlékeznek rá a játszó, tíz évvel később pedig maga a szerző sem. S ha szerencsénk lesz, akkor húsz év múlva már érteni sem fogja senki, hogy miről is volt itt szó. (Ez a húszéves határidő az optimista megközelítés. Addigra talán túljutunk az anomáliákon.)

A főhős jóra való értelmiségi: becsületes, kétkezi illusztrátor, akit egyszer csak felkérnek a televízió művészeti szerkesztősége vezetőjének, ő pedig elfogadja az állást. S mert a felvont szemöldök nem látszik a papíron, hadd írjam le, hogy az alapszituáció helyből meghökkenítő. Aki soha nem járt a cégnél, azt valószínűleg meg sem találják az ajánlattal. Akinek viszont akadt bármi kis köze a Magyar Televízióhoz valaha, az tudhatja, hogy mindig abnormális intézmény volt. (És nyilván a nem állami tévék is azok, legfel-

jebb kicsit másként.) Jó adag naivitás, idealizmus vagy rászorultság kell ahhoz, hogy valaki gyanútlan külsőként bemenjen egy tévészekékházba, és elfoglaljon egy főnöki széket. Hősünk mindenestre ezt teszi, s röpké háromhónapos-kétfelvonásos pályafutása alatt megtapasztal minden rosszat és szinte semmi jót, amit e munkahely adhat.

Lesz pártfogója, aki gyakorlatilag nem támogatja őt. Lesz megértő helyettese, aki lojális, csak nem hozzá, hanem ahhoz, aki épp betölti a pozíciót. Lesznek beosztottjai, akik nála fúrják egymást, s lesz kedvese is, akinek őszinte vonzalma éppúgy azonnali hatállyal szűnik meg, mint hősünk munkaviszonya. Egyszóval többé-kevésbé ismerős kis történet ez, tipikus lavírozásokkal, hétköznapi megalkuvásokkal, közönséges árulásokkal. Mégsem több magánügynél, mert az eset nem nő túl önmagán, nem jut általános ér-vényre. A *Tévé* játékokban Békés feltehetőleg a személyes tapasztalatairól mesél, egy cseppet talán több önsajnálattal, mint öniróniával. Műve szerény vígjátékfeleség: tisztességes, halk, vékonyka (a második részben már-már kórosan sovány). Kockázatoktól és mellékhatásoktól mentes. De mint ügyes és szeren-

esés kézzel „kitöltött” Zeitstücknek van nyel-részama is, az pedig a zongora. Amikor az új főszerkesztő szobájába a hálás beosztott kedvességéből zongorát (illetve pianínót) cipeltet be, nézői tudatunkba rögtön befogjuk a környezetgazdálkodási problémákat is.

A debreceni Csokonai Színház figyelmesen úgy intézte, hogy a Békés-bemutató ideje és tere passzoljon a kissé tán lekezelően Vidéki Színházak Találkozásának nevezett rendezvénysorozathoz. Türi Erzsébet eleve úgy tervezte a díszletet, hogy elférjen otthon is, vendégségben is. Így hát a hazai premier után pár nappal, a fesztivál utolsó napján a Thália Színház Új Stúdiójában szemügyre vehettük a produkciót, miután a debreceni polgármester kis beszéddel indította a vendégjátékot. (En speciel nem kedvelem, ha színházi előadások környekén politikusok lépnek fel, de azt elismerem, hogy itt most járhattunk volna rosszabbul is. Elvégre a vidéki színházak szemléje alkalmából a vidékfejlesztési minisztert is kifoghattuk volna szónoknak.)

Türi Erzsébet ócska irodadíszletében az az érdekes - már ha ez az -, hogy a cserepes növénytől kezdve az asztali lámpán át a szá-

Várnai Szilárd (Kriston) és Jámbor József (Patkó) (Máthé András felvétele)

ket mostanában televíziós személyiségek szoktak nevezni.) Földeáki Nóra és Mészáros Sára alakítása adekvát-nak mondható, amennyiben hozzávetőleg annyi természetességet mutatnak, mint a mintául szolgáló sztárok a képernyőn. Kettejük közül a gátlástalanabb történet Libor Katalin jelmez-tervező avval bünteti, hogy béleletlen ruhát ad rá, hadd tapadjon idétlenül minden porcikára az anyag.

A darab cseles figurája Szállás Edit szerkesztő-rendező. O különbnek látszik kollégáinál, ilyenformán méltán szegődhet társnak a tisztakezü Kristonhoz. Azután a főhős és mi nézők együtt csalódunk a nőben. Lehet, hogy eleve nem kellett volna többet várnunk tőle, mint a többiektől. Talán csak a szerepet megformáló Majzik Edit tévesztett meg bennünket a szemével, amely olyan, mint egy segély-kiáltás.

Két élénk, józan, tenyeres-talpas szereplője van még a történetnek, a rakodók, akik mindenkit csókoltatnak, végtére is őket nem érintik a tévébeli kirugósi-berugósi játékok. Miske László és Maday Gábor derekasan hurcolásznak-pakolásznak. Ok kezdik a darabot; telehordják bútorral az üres irodát, majd a végén kirámolják. A befejező jelenetben az elbocsátott főszerkesztő még kicsit ott marad egyedül a tett színhelyén. Nostalgizál. Érthetetlenül egyébként. Akárhogy nézzük, nem jutott semmire a neki adatott három hónap alatt. Legjobb tudomásunk szerint csupán fenntartotta a napi simlis üzemmenetet, elindított egy műsort, amelyre enyhén szólva nem büszke, és finanszírozta új barátnője hosszas külföldi forgatását. Most meg nézi megilletődötten a csupasz falakat. A korábbi halvány Csehov-allúzió betetőzése-ként a munkások véletlenül rázárják az ajtót, és otffelejtik. Szerintem nyugodtan ki is vágthatnák az egész házat, akár a cseresznyéskertet.

STUBER ANDREA

mítógépig minden a Bétévé nevű (képzeletbeli) cég leltárjegye látható, de maga a kopott, idejétmúlt, leharcolt berendezés mégiscsak a Magyar Televízió nevű, mostanra minden szempontból szétlopott intézményt juttatja az ember eszébe. (Legalábbis úgy képzelem, hogy az újabb csatornák ennél jobban adnak a divatos dizájnra.) Mint ahogy a szervezetlenség, az ésszerűtlenség és a működési zavarok is a néhai szocialista nagyvállalatok rendjét-rendetlenségét idézik. (Az előadás legbájosabb pillanata, amikor hősünk titkárnője - vagyis Oláh Zsuzsa közepesen tyúkanyós Neénéje - ruhája rejtett zugából előkap egy kilincset, hogy dolgára siető főnökét bejuttassa a nyithatatlan mellékhelyiségbe.)

A színrevitel szolid és a darabhoz illő: nem indít el különösebb agymozgást a néző-ben. Czeizel Gábor rendező leglényegesebb beavatkozása a mű kapcsán az, hogy Várnai

Szilárdot tette meg főhősnek. Békésnél Kriston Tamás főszerkesztő negyven év körüli (széles vállú) férfi. Várnai viszont csenevész frissdiplomásnak látszik, amikor vásonfarmerban, pólóban-ingben bebóklászik a színre. Tapasztalatlan ifjoncnak hat, s ilyenként mégis hihetőbben válik kisstílusú érdeklődő alkalmi álcájává, balekjává és áldozatává. Kristont ki-ki igyekszik felhasználni saját céljaira. Siprics aligazgató - aki a színmű idején betegszabadságát tölti, így vele nem találkozunk - fedezéknek szerződtette. Patkó Bandi fősztályvezető-helyettes -- akinek szerepében Jámbor József az előadás legkompaktabb és legíveltebb alakítását nyújtja -- saját állása megőrzése érdekében ügyködik. Kristont bábként szeretné mozgatni Sajja producer is - ez a tán legmegíratlanabb szerep Tokaji Csabának jutott -, valamint két ambíciózus hölgy, Páder Anna és Száky Imola néven. (Ők azok a sugógép-leolvasók, aki-

Békés Pál: Tévé-játék--

(Csokonai Színház, Debrecen)

Díszlet: Túri Erzsébet. Jelmez: Libor Katalin. Dramaturg: Duró Győző. Rendező: Czeizel Gábor.

Szereplők: Miske László, Maday Gábor, Oláh Zsuzsa, Várnai Szilárd, Jámbor József, Földeáki Nóra, Mészáros Sára, Majzik Edit, Tokaji Csaba, Tenki Ferenc.

A kritika a Csokonai Színház 2000. november 9-i, Thália színházi vendégjátéka alapján készült.